

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Кредитні операції банку є основними серед інших як по прибутковості, так і за масштабністю розміщення коштів. Відповідно за статистичними даними з кожним роком відповідно за 2014-2016 роки збільшується видача кредитів банками, а саме: у АТ «Ощадбанк» та АТ «Укрексімбанк» видача кредитів зросла на 35262 та 2945 млн. грн відповідно, в той час ПАТ КБ «Приватбанк» видав у 2016 році на 18721 млн. грн. ніж у 2014 році. Тобто спостерігається позитивна тенденція попиту на кредити серед позичальників, але якщо банки від цього отримують прибуток, то у позичальників збільшується заборгованість.

У наш час, комерційні банки, змушені працювати в надзвичайних обставинах, адже вони опинилися в суперечливих, кризових і складно прогнозованих процесах. Криза неплатежів підвищує ризик неповернення позики клієнтом банку. Якщо порівнювати неповернення заборгованості серед банків АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк», ПАТ КБ «Приватбанк» то від заборгованості позичальників найбільше потерпає ПАТ КБ «Приватбанк», що становить у 2016 році 237399 млн. грн і цей показник збільшується з кожним роком. Тому зараз особливо важливе значення набувають методики оцінки якості потенційних клієнтів.

Вихідним моментом в оцінці можливостей потенційного клієнта, який бажає отримати кредит, – є визначення банком можливості позичальника повернути основну суму кредиту в обумовлений час і сплатити відсотки за користування ним. Один з основних способів уникнення неповернення позики є ретельний і кваліфікований відбір потенційних позичальників. Основним засобом такого відбору є економічний аналіз та оцінка діяльності клієнта з позиції його кредитоспроможності (див. рис. 1). Отже, аналізуючи рис. 1. оцінка доцільності видачі кредиту, стає зрозумілим що перед тим як видати кредит комерційний банк спочатку аналізує, вивчає діяльність потенційного позичальника, деталізує його кредитоспроможність та ризик неповернення кредиту і приймає рішення про надання або про відмову у наданні кредиту. Визначає рівень кредитного ризику, який він візьме, надавши кредит.

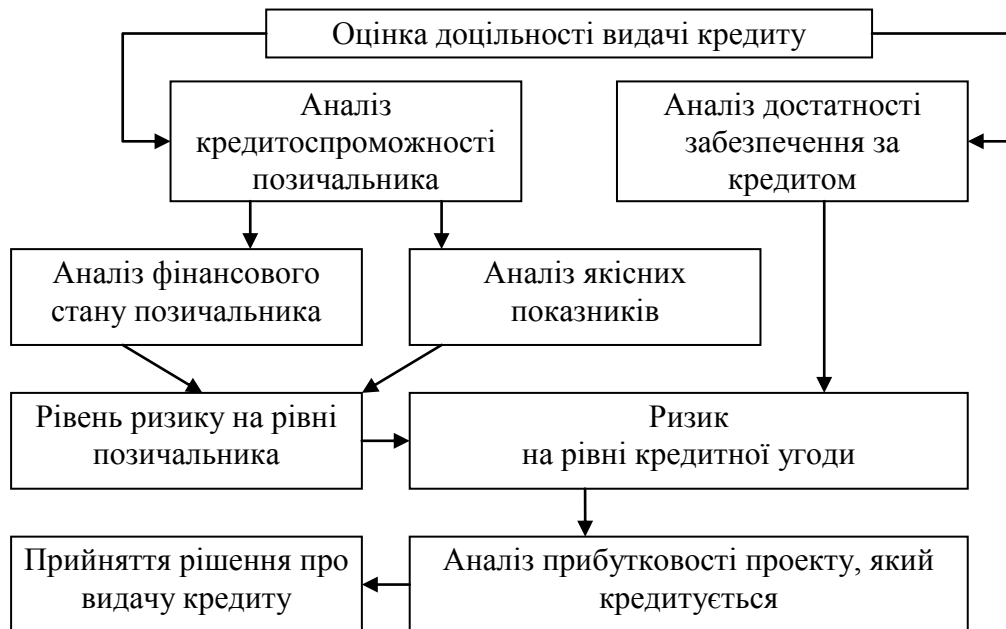

Рис. 1. Оцінка доцільності видачі кредиту

Крім того, необхідно враховувати, що рівень ризику позичальника може трансформуватися у ризик самого банку за умови встановлення кредитних відносин. У цьому випадку розробка власної рейтингової системи оцінки кредитоспроможності позичальника дає банкам можливість встановлювати критерії та вимоги до клієнта відповідно до положень кредитної політики з урахуванням власних кредитних можливостей. До критеріїв можна віднести такі: забезпеченість власними коштами не менш як 50 % усіх видатків; відмінна репутація керівництва (кваліфікація і здібності керівника, дотримання ділової етики, договірної та платіжної дисципліни); економічна кон'юнктура (перспективи розвитку позичальника, наявність джерел фінансування капіталовкладень тощо) та ін.

Оцінку кредитоспроможності позичальника банк здійснює в різні терміни, залежно від того, хто саме підлягає кредитуванню, тобто не рідше ніж один раз на місяць – стосується банків, не рідше ніж один раз на три місяці – для юридичних осіб і для фізичних осіб – не рідше ніж один раз на рік за результатами фінансового року. Оцінка проводиться працівниками банку. Збираються відповідні документи (паспорт – оригінал і копія; копія трудової книжки, обов'язково завірена; ідентифікаційний номер – оригінал і копія; довідка про доходи за останні 6 місяців). Лише після всіх наданих документів може проводитися фінансовий моніторинг особи, яка потребує отримання кредиту. І уже після всієї процедури позичальнику або буде надано кредит або відмовлено.

Результати оцінки кредитоспроможності позичальника мають зберігатися в кредитній справі клієнта протягом встановленого законодавством строку, тобто 15 років після погашення останньої позики.

Тобто поняття кредитоспроможності можна розглядати таким чином:

– з одного боку, – це оцінка платоспроможності клієнта банку в найближчій перспективі;

– з іншого – ступінь ризику банку, пов'язаного з можливістю неповернення кредиту в строк, який зазначено в кредитному договорі.

За цими двома напрямками можна і ранжувати позичальників за їхньою надійністю, і залежно від цього, визначити розмір кредиту, відсоткову ставку за кредитом, строк надання.

Як бачимо, залежність надання об'єктивного висновку щодо надійності позичальника від достовірності вихідних даних є суттєвим недоліком оцінки кредитоспроможності клієнтів. Так як неповернення кредитів зростає, тому потрібно ще в більшій мірі розвивати методики виявлення кредитоспроможності та введення нових критеріїв за якими вона буде оцінюватися та деталізуватися.